

FRANCISCI PHILELFI

tica facultate: semper unus apud me **Franciscus Sphortia** memorabitur: audietur: legetur: ut non mortuum minus q̃ uiuū ab uno **Francisco Philelfo** & amatum illum & obseruatum & celebratum praesentem omnes uenturiq̃ cognoscant.

Hæc quidē oratio habita est ab eodē **Francisco Philelfo** equite aurato laureatoq̃ poeta i ecclesia cathedrali **Mediolani**: die lunæ. vii. Idus **Martias**: Anno a natali **Christiano Millesimo** quadringētēsi mosexagesimoseptimo.

Francisci Philelfi Oratio habita in funere diuæ uiraginis Blancae Mariæ Mediolanensiu ducis. II

Galeacius Maria **I**n Vnq̃ futurum existimarā: **Patres** conscripti: ut nostro huic inuictissimo atq̃ optimo principi **Galeacio Mariæ Sphortia** consolator accederē in luctu tam inopinato: tanq̃ immaturo clarissimæ indulgentissimæq̃ matris ac uiraginis indytæ **Blacæ Mariæ**: q̃ qdē una ex uniuerso mulierū oīm genere nihil ataf nra pulchri⁹ tulit: nihil illustri⁹: nihil præstati⁹: nihil meli⁹: nihil uenerabilius: nihil deniq̃ ex omni parte perfecti⁹. Nam & si norā illā esse natura mortālē: tamen cum mecum ipse tacitus cogitarē quanta foret uitæ continentia: quanta frugalitate: quanta in rebus oīmibus moderatione & ordine: minime profecto dubitare poterā homo septuagenarius iam & amplius me nunq̃ eius funeri interfuturum: quæ nondum absoluisset ætatis annū quartum & quadagesimum. **Sed inanis est** prorsus atq̃ irridenda nostra oīs humana **prudētia**: ut uelimus nobis certi quicq̃ incerti ue polliceri: qui qua hominis parte mortales sumus oīm mutabilitati: infirmitati: corruptioni subiaceamus. Itaq̃ non possum non misereri & humanæ conditionis: & ipsius mei qui in id miseriæ incidere: ut eius sim funus deploraturus: in cui⁹ uita certissimū mihi liberisq̃ meis praesidium collocarā. **V**enio ne ipse te laudaturus mortuā **Blanca Maria**: quæ ob innumerabilis tuas diuinæq̃ uirtutes digna fueras ut nō morte solū: sed mortis oīm uacares suspitiōe: Nā q̃ magis atq̃ magis tuā probitatē & morum integritatē: pudicitia: innocentia: fidem: pietatē sanctimoniāq̃ considero: eo me maior ex obitu tuo mœror adeo inuadit: ut quid de te primū locuturus sim nesciā. **Fulgor enim patriæ parentūq̃ claritudo**: ac cætera oīa quæ sub fortunæ imperio posita censentur: tamen si magna in te fuerant & excelsa: hæc tamen alia sunt: ut propria nequeant cuiusquā bona ap

pellari: at excellētia animi tui maiestasq; uirtutis: me de te mecum diligentius cogitantē ita reddit attonitū: ut ab hac omni consolandi oratione deterreat. **O**h quanta & q̄ grauis ad nos calamitas uirago heroica ex tua decessiōe peruenit: **H**eu q̄ nostri nos cogitatus de tua diuturnitate fefellerunt: ut cuius uitam quā longissimā fore putaremus: ea in florecentis adhuc ætatis decore deciderit. **S**ed q̄ feror phanaticus senex: **Q**uo meus me intolerabilis præcipitē rapit mœror: **Q**uo pacto sim alios cōsolaturus in tanta luctus acerbitate: nisi mihi tantisper antea moderer a doloris aculeis: donec de tuis diuinis laudibus uerba faciēs: ex illarum breui cōmemoratio: ne digna consolatio oriatur. **S**ed quod tandem initium de ijs facere aggredior: **N**onne id unum est præstantiæ tuæ certissimum argumentum: q̄ natura omnipotēs: q̄ deus ipse optimus maximus de te una mulierum plane omniū: quæ aut sunt: aut fuerunt unq̄: aut in omnē posteritatem futuræ sunt: innocētissima & optima admirabilia quædā ac dilucida signa tulit: quæ nulla hominū queat deprauare malignitas: **C**um primum enim cœpisti ægrotare: nouum astrū exoritur: quod antea nunq̄ huiusmodi nec uisum nec auditum magnum nescio quid atq; obstupendum portendere uidebatur. **N**am ut mea fert opinio.

Non est ille ferus: qui uexat regna **Cometes:**

Cometes

Et solet humanis rebus adesse minax:

Sed quod olympiaco deus auctor misit ab axe.

Sydere quo tanto regna superna colas.

Voluit enim deus: ut quo illustrium uirtutū omniū ductu ueluti splendidissimo quodam sydere tuæ futuræ post mortem beatitudini in terra præluxeris: eodem nunc illustreris in cælo. **Q**uo factum mirabiliter uidemus: ut una cum tuo obitu astrum ipsum ex hominum oculis occidens cōtinuo euanuerit. **N**ulla est sane tanta uel leuitas uel celeritas: quæ cū aī aut leuitate aut celeritate conferri queat. **Tu Blanca Maria:** tu inq̄ mulier sapientissima cunctis absterfa humanis sordibus & omni terrestri cœno purgata penitus corporeisq; soluta uinculis: libera omnino atq; tui compos leuissimo quodam celerrimoq; uolatu in cælum illicet es euecta: æterno gaudio inter angelos potitura. **N**on enim cum illis sentio patres amplissimi: qui nemini patere putāt neq; bono cælestē gloriā: neq; malo infernale supplicium ad plenitudinē usq; temporis ac futuræ illud uniuersale iudiciū: **S**ed ascendit continuo in cælum cum est e corpore egressa diua regina hæc nostra: ubi iam frui suorum mercede meritum in cōspectu creatoris sui. **I**d uero q̄ ita de te mihi & tenendū

FRANCISCI PHILELFI

uidetur & affirmandū uirago sanctissima: tñ cum tāta nos ob tuā ex hac uita migrationē læticia & tanq̃ beatitudine priuatos intueor: nō possum equidē nō fateri aliquid esse cōcedēdū imbecillitati naturæ. Nā ut nimia ægritudo animi est molliū stultaq; q̃ fœmina rû: ita moderatus quidā atq; sedatus animi motus in luctu rephendi nō debet. Quo em̃ pacto per deū imortalē nos ipsos cōtineamus generosa excellentissimaq; uirago: quo minus animo cōmoueamur cum te coram iacentē extinctāq; aspiciamus: **V**bi est tua illa uenusta facies niue om̃i cādidiore: **V**bi roseæ nitidæq; genæ: quibus gratiarum quas fabulantur: mirabilis decor quidam referebatur: **V**bi oculorum splendor solaribus micantior radjs: **V**bi ubi tuus ille grauissimus sermo mira suauitate conditus: **H**eu heu me miserum atq; infœlicem: **Q**uis usq; adeo sit animo saxeo ac ferreo qui hæc tāta & tam eximia naturæ bona infinitis quibusdā atq; inauditis illustrata uirtutib⁹ nō reqrat amissā: nō querae: nō ingemiscat: nō collachrymet⁹: **C**æterq; oī in re mod⁹ seruādus ē p̃res cōscrip̃ti: & ita humanæ infirmitatis cōcedēdū: ut ne quid nimis: scd̃m illius Chilonis Lacedæmonij sapientissimū dictum. Itaq; om̃is

Gratia

Ubi quid mirum

Chilo lacedæmonius

om̃ibus & querelis & lachrymis: nostra se oīs ad te conuertat oratio **G**aleaci **M**aria princeps moderatissime. **S**cio tibi neq; admodum opus esse ad acriter recteq; de unaquaq; re iudicādum: qui sis ingenio diuino potius q̃ humano: neq; adhortatore ad singulas uitæ actiōes pro dignitate atq; officio abeundas: cuius prudētia tanta est ut uix habeas parem: superiorē certe neminē. Quo fit ut paucis mihi tecum sapiētissimo & ingenti animo uiro agendū intelligā. **A**egre tulisse te & permolestē maternū obitum: & si dubitat nemo: tamē ea est perspicua coniectura: qd̃ ubi certior factus es prudētum medicorū litteris: matrē extremo iam spiritu laborare: ipse tam

Sabbaudiēses

tristi perculsus nuncio: confestim relicto firmissimo robustissimoq; exercitu: quē aduersus adorientis **S**abbaudiēsiū copias ad indubitatam accertā non pugnā sed uictoriā instruxeras: matrem uisurus allocuturusq; deuolasti. **N**eq; interea temporis usq; a gemitu ac lachrymis es tibi inter equitandū moderatus: **A**biatem ad meridiem cum uenisses: nec multo post **M**ediolanū: quotiēs te intra cubiculum recepisses: lamētationibus & flatibus nunq; abstinuisti.

**Abiatis
Mediolanum**

Melinianū

Ad **M**elinianū ubi peruenisses ad matrē iam morti propinquā: tu hoc loco facile ostēdisti ut par erat: & magnitudinem inuicti animi tui: & præcipuā quandam singularēq; sapientiā. **N**am q̃q; eam intues tanta es cōfectus animi acerbitate: ut uix a te manū cōtinueris: tamē qd̃ unū difficillimū est: uicisti teipsum: q̃ gemitu om̃i lachry-

ORATIO FVNEBRIS II

misq̃ compressis: in hunc modum locutus sine ulla mutatione uul-
 tus perhiberis: **M**ater dulcissima cur adeo te prosternis atq̃ affli-
 gis: **V**bi est fortitudo animi tui: ubi cōstātia: ubi magnitudo: **D**e
 te mihi medici spem dant optimā: teq̃ propediem omni aduersa
 ualitudinis periculo liberam fore certo pollicent̃. **N**oli obsecro ma-
 ter indulgentissima a te ipsa desciscere: collige animū tuum: noli te
 ultro deferere. **N**um fortassis ignoras meā uitam a tua pendere ui-
 ta: **P**ropter me saltem quem ex omnibus tuis liberis maxime dili-
 gis dilexistiq̃ semper: redi ad te spemq̃ uiuēdi reuoca. **Q**uibus ma-
 ter inter frequētis anhelitus audiit: & spiritu quēiā pene amiserat:
 ueluti reuocato oculos ī te unū consiciēs: **V**erū inq̃ **G**aleaci fili mi
 iucundissime locutus es. **N**ullum ex om̃ibus meis liberis neq̃ ma-
 gis dilexi unq̃ neq̃ pluris feci q̃ te. **S**ed ego ut potes animaduerte
 re: natura satisfeci. **D**eus noster me pro sua misericordia ad se reuo-
 cat. **H**uic parendum est. **C**ōmendo tibi animā meā: deinde fratres
 hos tuos omnis **H**elisabetāq̃ sororem: quorū te patrem esse oportet. **H**ippolytā uero filiā mihi dulcissimā ut quibuscunq̃ in rebus
 opus fuerit: nunq̃ sis defuturus: ita abs te peto: ut aliud ex animo
 nihil magis. **C**ōmendo tibi **M**ediolanenses meos caterosq̃ pater-
 nā ditionis populos. **C**remoneses uero qui mihi ex paterno iure
 dotales sunt: tibi do atq̃ relinquo dono: quos nec alterius cuiusq̃
 fore unq̃ uolui. **E**a tamen lege **C**remoneses tibi do atq̃ relinquo
 dono: ut urbs tui sit iuris: sed urbis prouētus om̃es æqualiter inter
 te fratresq̃ tuos diuidantur. **E**os aut̃ omnes ciues ut cōmendatissi-
 mos habeas uelim: Ita em̃ meriti de me sunt. **A**d postremum fami-
 liam nostram omnē ita tractabis: ut intelligat obsequia in me sua
 non fuisse frustra. **E**go iam poenis corporis liberata beneficio bea-
 ta **M**ariā uirginis cū **I**esu **C**hristo redemptore nostro futura sum. **Q**uibus dictis: perinde quasi obdormisset uitam deseruit. **Q**uod
 ipse princeps humanissime aspiciens: diutius naturā aduersari ne-
 quiuisti: quin sensibus cunctis fere amissis: uoce etiam interclusa ex-
 cideris. **Q**uo quidem tempore a fratribus obseruantia beati **F**ran-
 cisci: qui diuino quodam nutu sex ac triginta ex ordine illo prima-
 rij eo die in id cubiculi nec accersiti nec rei conscij cōuenerant: ulnis
 exceptis in proximum cubiculum es delatus. **V**bi cum post spaciū
 redisses ad te: & interceptas corporis uires uix recuperasses: tum est
 ab om̃ibus intellectum idem dici de te uerissime potuisse: quod de
Aenea **V**irgilius cecinit: **S**pem uultu simulat: præmit altum corde
 dolorem. **S**imulabas tu modo hilaritatem quandam in facie: cum
 matrem ad bene de fespemandū adhortabaris: cum doctoris tamen

Helisabeta

Hippolyta

Mediolanēses

Cremonēses

Maria uirgo

Iesus christus

Fratres obser-
uantia

Beatus **F**rāci.

Eneas

Virgilius

FRANCISCI PHILELFI

vulneribus cor tibi tuū trāffigere. **I**n quos em singultus e uestigio
 es solutus: Quæ mœroris uerba in mediū protulisti: quos lachry-
 marum effudisti riuos: quæ non es questus: non lamentatus: non
 uociferatus: Oblitus tu quidem ob maternam pietatem id quod
 tua bona cum uenia dictum uelim: decere principem nihil habere
 commune cum uulgo. Lamentetur mulierculæ: Ei uidentur indocti:
At uir magnus atq; idem sapiēs se sui similem semper præstet. **T**u
 sicuti unus es ciuibus tuis uniuersis ut potestate: ita etiam omi uir-
 tutis genere superior: te talem ostēde qualis & es: & habetis infra-
 cto & forti animo principem: præsertim cū nulla sit tibi oblata ho-
 nesti cuiusq; flatus & ciuitat⁹ causa. **M**ater tibi mortua est. **M**ortua
 sane mulier omi muliebri sexu & dignitate præstantior. Quā enim
Artemisia Artemisiam: quam **Panthea** Pantheam: quam **Cornelia** Corneliam: quam **Liuiam**
Panthea augustinam cū unius **Blancæ Mariæ** tot summis tantisq; uirtutibus
Cornelia comparemus: **Q**uid enim loquar ut hinc primū ordiar de eius ani-
Liuiam mi pudicitia: quæ nesciam: maior ne fuerit an castitas impolluti illi
Pudicitia us corporis: quam semper nō uenerati minus q̃ admirati sunt om-
Castitas nes. **S**ermonis autem pudor cum facti cuiusq; uerecundia conten-
Pudor debat: ut æque i uerbis nulla deprehēdi posset: uel obscœnitas: uel
Verecundia scurrilitas: atq; in factis quicq; quod minus cōueniret cum grati-
Cynici tate & sanetimoniam. **I**taq; **C**ynicorum ineptam impudentiam loco
 flagitij ducebat: qui & suis uerbis nude omnia appellarent: & facere
 multa in propatulo non erubescerēt: quibus nihilo differret a spur-
 cissimis animantibus. **N**ec tamen interdum non utebatur salibus
Sales & cauillis: quibus ita utebatur ut offenderet neminem: & placeret
Humanitas omibus. **H**umanitate uero & clamētia erat tanta: ut uirum etiam
Clamētia omibus. **H**umanitate uero & clamētia erat tanta: ut uirum etiam
Frā. Sphor. Franciscum anteiret: quo quidem uno nec **G. Iulius** casar ille: qui
G. Iulius casar humanitatis & clamētiæ laudibus fertur in cælum: uel humanior
 uel clamentior haberet. **Q**uā naturæ bonitatē & animi magnitu-
Bonitas dinem per uniuersam uitam adeo est amplexa: ut nedum omnē ob-
Magnanimit. liuisceretur iniuriam: sed ijs etiam beneficeret a quibus iniuriā ac-
Beneficētia cepisset: **S**ecuta ea quidem diuinum præceptum illud: **M**ihi uindi-
 ctam & ego retribuam. **O**mnia enim mulier integerrima semper ad
 deum referebat: quem norat supra hominū merita munificentissi-
Artaxerxes me retribuere **A**rtaxerxes cognomēto memor: ut adeuntibus & fa-
rex cilem sese præstabat & obsequētem: ita legitimæ iubeat uxori: ut
Facilitas carpenti regij aulae undiq; sublati aditum adeūdi sui inter pro-
 ficiscendum ijs q̃ facillimū faceret: qui re aliqua egerent: **A**t **Blan-**
ca Maria ita ingenio erat miti ac placido: ut sine cuiusq; admonitio-
 ne adire se uolentem intempestiuū duceret neminē: **Q**uinimmo ea

attentius atq; lenitate unū quemq; audiebat: ut obsequētissimi nu-
 minis benignitatem repræsentaret. **V**idemus plerasq; prope om̃is
 mulieres & comparandæ & congerendæ pecuniæ percupidas: **A**q; **Auaricia**
 rum natura ac moribus q̃ esset hæc aliena opere precium est breui-
 ter audire. **N**ondum excelserrat infantia terminos: cum hæc **Philippus** **Philippus** dux
 pater ad sese accersitā: nam huius & suauissimo affatu & asper-
 etu ipso delectabatur plurimū: uel ob eam rem maxime qđ circa li-
 niamenta corporis uideret eam sibi q̃simillimam: ut aureos num-
 mos quorū milia permulta casu iacebant in apposita mensa a **Ge-**
 nuensibus missa dono: acciperet quotquot uellet hortatus est. **A**t **Genuenses**
 infantula ne oculos quidem conuertens in genuinos: nō mihi istis **Genuini**
 opus est inquit mi pater: nam nihil istiusmodi mihi deest per matrē
 meam. **Q**uæ uerba **Philippus** admiratus. **A**t uolumus inquit acci-
 pias saltem decem. **T**um illa paternis obsecuta iussis aureis decem
 acceptis: & ei gratias egit: & manū uerecunde osculata: cum primū
 reuertisset ad matrem: eam omnē pecuniam inter ancillulas distri-
 buit: **A**ccipite inquit quo matri meæ charissimæ libētis simul **Liberalitas**
 ac diligentius pareatis. **A** quibus sane initis infantia cum nullum
 unq; peculium fecit: tum quasq; ex amplissimis prouētibus suis
 cōsecuta est pecunias: eas om̃is q̃ liberalissime & pro dignitate me-
 rentium usq; distribuit. **Q**uid singillatim eos meminero quos nul-
 lo quasi numero suæ magnificentia magnitudine sibi q̃ diu uixit:
 deuinxerat: **Q**uot ingenuas puellas quæ ob dotis inopiam forsitā **Pietas**
 turpiter pissent: suis pecunijs uiris legitime & honestissime colloca-
 uit: **Q**uæ monasteria nō restituit: quæ nō amplificauit: quæ nō or-
 nauit ac locupletauit: **Q**uos religiosos quos dei seruos immunes
 suæ beneficentiæ unq; esse uoluit: **P**rofecto hæc una ex om̃ib; fuit:
 quæ communē bonorum omniū nata utilitatem posset iudicari.
Quantā autem curam pro ijs gereret: qui uita defuncti essent: eius
 tam multa nec unq; intermissa anniuersalia atq; parentalia diluci-
 do sunt argumento. **N**eq; minor eius fuit iusticiæ obseruantia erga **Anniuersalia**
 homines: q̃ pietatis erga deum. **N**am eius fide sanctius nihil erat. **P**arentalia
Iusticia
Quicquid enim promississet: emori mallet q̃ minus q̃ primū effe-
 ctum reddere. **Q**uare cum diem obituram se animaduertisset: aie-
 bat ob eam rem dumtaxat uitam tantisper cupere: donec æri alie-
 no satisfaceret. **N**am ob donandi magnificentiam æs alienū non me-
 diocre conflat. **I**deq; ut dissolueretur accuratissimo cauit testamē-
 to. **O**mnia iusticiæ munera in medium referam: non est opus: cum
 neminem prætereat non modo illam om̃i iniuria ac maleficio sem-
 per abstinuisset: sed ita operam atq; industriam semper adhibuisse:

FRANCISCI PHILELFI

ut nullus sibi locus propulsandæ ab alijs iniuriæ relinqueretur. **Frācisus dux** Quā ob aliam causam putemus cum & eius uir dux **Franciscus** nō
Galeaci² dux esset in uiuis: & **Galeacius** hic princeps noster cū exercitu abesset in
Galli **Gallis** in auxilium **Lodouici** regis missus a patre: nullos tumultus
Lodouic² rex nullos omnino motus in tanto rerum discrimine cōsecutos: **Cum**
Veneti terror propter superiora bella imineret a finitimis om̃ibus: præsē-
timq; a **Venetis**: qui & potentissimi forēt: & ob nō absurdas qual-
dam suspitiones honestā uiderenē habere causam iusti belli. **At** hi
ut sunt uiri iustissimi: nefas esse atq; piaculi simile iudicarūt armis
laceessere sanctissimā mulierē: **Quin** potius eam perbenigne hortati
sunt: ut bene de sese amicissimeq; speraret: cum nihil prorsus prae-
mittere decreuissent: quod ei eiussq; rebus om̃ibus profuturū intelli-
gerent. **Quā** **Venetorū** mentē cum finitimi ceteri cognouissent: lon-
ge facilius sunt adducti ut quiescerent: nec in ducem clarissimā tem-
ptare aliquid auderent: quam hi etiā prae uirtutis magnitudine ue-
rebanē: quos hostili in eam aīo esse censebant. **Habe**bat cū iusticiā
Acrimonia coniunctā operibus **Blanca Maria**: nō solū ingenij acrimoniā: q̃ di-
Prudentia cto cit² res singulas discernbat: sed prudētiā q̃ dā supra hoīs natu-
rā: ut suo falli iudicio nunq̃ posset. **Hanc** muniebat corroborabat
Temperantia q̃ ualidi² temperatiā adminiculis: q̃ existimatio potissimū seruā-
t om̃is. **Nam** & cibo erat moderatissimo & uino dilutissimo utebā:
atq; aqua mera nōnunq̃ cum diuinis ieiunijs indulgeret: quod ei²
rei sapissime faciebat. **Quanta** uero in ea esset dicendi grauitas: q̃n-
tus lepos: quāta suauitas: hi om̃es meminere: qui quotidie loquē-
Eloquentia tem audiebant. **Et** loquebā illa quidē ornatissime: uel potius elo-
Taciturnitas quebā cum opus foret: & rursus tacebat cum locus tempusq; re-
Sophocles quireret. **Audie**bat em̃ quod legē apud **Sophoclen** poetam: **Mun-**
Eloquentia & dum mulieri fert silentiū o mulier. **Verum** quoniā norat in perpō-
De eloquentia sapientia **Parysatis** re-
regina Persarū gina: **Cyrus** iunior
Artaxerxes prudētissima q̃ **Parysatis** regina illa **Persarū** **Cyri** iunioris & **Arta-**
rex xerxis mater: filijs consilium dabat: decere eum principem: qui ap-
Cornelia parate atq; imperiose quicq; dicturus esset: oratiōe uti grauissima
Scipio atq; ornatissima. **Tradunt** **Corneliā** **Africani** superioris filiā atq;
canus **Gracchorum** matrem: permultum filijs ad eloquētiā profuisse:
Gracchi quoniā latinitatē perpulchre calleret essetq; disertissima. **Num** for-
Philippus Ma- tassī existimemus paruo adiumento a prima usq; infantia nostro
ria huic sapiētissimo eloquentissimoq; principi matrem hanc **Philip-**
Fran. Sphor. pi **Mariæ** filiam **Francisci**q; uxore extitisse: cuius ut uita om̃is erat

honestatis plena: ita quotidianus sermo mirificam dulcedinē quādam omni melle suauiore grauitatēq; redolebat sententiā: crebritate atq; acumine redundantem: **Quantum** momentū habeat copiosa elegansq; oratio & ad persuadendum accommodata: **M. T. Cicero** **M. T. Cicero** cum in alijs pluribus causis: tum in illa praecepue demonstrauit: quam habuit apud **G. Iulium caesarem** dictatorem pro **Qu. Ligario**. Ita erat **Caesar** in **Qu. Legariū** animo inflā: **G. Iulius Caesar** **Qu. Ligarius** matus: ut eum omnino foret condemnaturus. Quare cum uenientem **Ciceronem** uidisset ut hominē defenderet: conuersus ad amicos clam dixisse fertur: **Quē** reus mihi certo damnandus est: nil tamen prohibet: ut **Ciceronem** audiamus. **Quantum** fuerit dicendi pondus: quantus torrens: quanta uis: quantus impetus in diuino illo ingenio **Marci Tullij Ciceronis**: uel hinc intueri licet: q; & **Caesar** **Caesar** & dictatorem & **Romanorū** omniū eloquentissimum: & iracundus in reum: ut quem animo iam condemnarat: absolueret coegerit uel inuitū. Non solū enim **Cicerone** causam agente pro dignitate inter attentius audiendum **Caesar** se continere non potuit: quin & uultū saepe & colorē mutaret in facie: **Sed** ubi ad cōm memoratorem pugnae **Pharalicae** prudens deuenit oratio: seq; **Cicero** **Pugna pharalica** conuertēs in accusatorem **Tuberonē**: turbato uultu uoceq; altiore **salica** ea q; ueluti iracunda in hac uerba erupisset: **Quid** enim **Tubero** **Tubero** ille tuus districtus in acie **Pharalica** gladius agebat: cuius latus petebat: **Quis** erat sensus armorum tuorū: quae tua mens: oculi: manus: ardor animi: quid cupiebas: quid optabas: **Cum** in hac inq; **Cicero** non artificiosius minus q; uahemētius uerba erupisset: ita **Caesar** animo est commotus: ut perinde atq; sui immemor ac pene amens per totius corporis conuassationē libellis quos inter manus habebat: abiectis contra pertinacē illam animi sententiā: eum absolueret: quem non iniuria oderat. **Quid** dicam de **M. Antonio** **M. Antonius** illustri illo & grauissimo oratore: **Nonne** quos **Marius** ac **Cinna** **Marius** **Cinna** milites ad se obtruncandum miserant: ita sermone suo flexit ac placauit: ut quos in eius sanguinem mucrones distrinxerant: & iam uibrabant percussuri: eos obstupescit omni cruore uacuos in uaginas remitterent: **Athenienses** uero sola **Pisistrati** capti facundia: regium eius imperium perpeti maluerunt: q; **Solonis** consiliū sequētes publica frui libertate. **Idemq; Pericli** quodammodo contigisse legimus: qui qm sapientiā cum eloquētia coniunxisset. **Fuerat** em̃ **Anaxagoras** **Anaxagoras** usus praeceptore: agebat in **Atheniensi** populo pro uoluntate omnia. **Delectabatur** **Blanca Maria** ubi diuinis officijs ceterisq; rebus necessarijs functa esset: nam ociosa erat nunq; semper

FRANCISCI PHILELFI

aliquid lectitare: quo & sibi prodesset: & melioris redderet suos li-
Plato beros. Quare cū in eam Platonis sententiā incidisset: qua ille dixisse
 tradit: Tum demū terrarum orbē beatum fore: cum aut sapientes
 regnaret: aut reges sapere coepissent: longe maiore studio curauit:
 ut filij sui quantum humanū pateretur ingenium: & ignorarent ni-
 hil: & quod didicissent: apposite decoreq; loquerentur: ut quos pa-
 rentū diligentia munisset tā opulento: tam florenti imperio: hi quo
 recte saperent: doctrina & eloquētia ornarent. Huiusmodi em̄ stu-
 dijs eos präditos longe apud oēs fore admirabilioris arbitrabā.

Id uero quātā prae se ferat utilitatē: exemplū oib; perspicuū reddi-
 dit noster hic princeps cū adhuc esset adolescētul⁹. Fatebor aut uel
 praesente ipso qd̄ uerū est: haud quaq; dissimulā. Noui em̄ huma-
 nitatē & modestiā eius: q nō modo mēiri me nolit sed ne mēdaciū
 quidē dicere. Nā tamen si honestissimis semp factis delectat magis
 q̄ ullis secūdis laudationū auris: uerā tñ gloriā aspernari nō debet:
 praesertim eā quā sibi cōmunē esse intelligit cū ciuib; suis: cum in-
 dignis parere principibus permolestū sit ac dedecorosum. Legim⁹

Cyrus rex Persae Cyro seniori illi qui prim⁹ in Persis regnauit: multas gentes natio-
 nesq; paruū terrorē eius nominis: utpote qui & sapientissim⁹ q/
 dem fortissim⁹q; uir: quicquid aggrediebatur: ex sententia sua q̄
 celerrime efficeret: sed multos pluris eius imperium ultro expetisse:
 qd̄ & iusticia & animi moderatione inter mortales omnis haberet
 insignis. Solis inq; animi bonis splendidissim⁹q; uirtutib; rex Cy-
 rus tantum sibi nomen: tantam gloriam in uniuersum terrarū orbē
 comparauit: ut omēs ad sese conuerteret: & ita beniuolentia deuin-
 ceret: ut ab eo regi gubernariq; exoptaret. Cui quidē uni nō finiti-
 mi populi solū: sed illi quoq; nō inuiti paruere qui distarent a Per-

Persis sidi: nō modo plurimos dies: uerū etiam menses cum alijs ne ipsum
 quidē uidissent unq;: & alijs certo futurū existimarēt: ut propter im-
 mensum regionū interuallū nunq; uiderent. Etenī prudentissimo
 optimoq; principe quid oprabilius: quid beatius: quid deniq; di-
 uinius dari queat in hominū uita: Talem aut esse principē hunc no-
 strū & in dies magis atq; magis fore: haud obscure licet nō digno-

Gallia trasalpina sci minus q̄ sperari. Aberat is quod modo memineram⁹: in Gal-
 lia trasalpina iussu paterno auxiliū ferens regi Francorū Lodouic⁹
Lodouic⁹ rex co: ab quo agnati eius omēs necessariq; defecerant: cū repēte inter
 ipsam de hostili praeda uictoriam per maternū sit nuncium certior
Fran. Sphor- tia dux Franciscū Sphortia patrē inopinato perisse obitu. Quare hortatus
 ut nullo prorsus intermisso tempore iter q̄ posset tutissime prope-
 raret in patriam: Is nocte iuncta cū die ut res postulare uidebatur:

indutus mercatoris habitu cū quinque fidelissimis comitibus quasi mercatoribus per Alpes ipsas obequitatur quā uelocissime. Nā iccirco hac usus est calliditate militari Galeacius: quā iure sibi metuendū esse censebat a Sabbaudiensium insidijs: Exercitū uero omnem loco tuto in Sabbaudienses Delphinato reliquerat. Nam eū secū agere in tanta qua opus erat celeritate qui poterat: Quo die octauo Idus martias dux Franci Frāscus dux scus mortuus est. Erat Mediolani Petrus Lignanensis: qui sub eius more Petrus ligna rebar imperio. Is continuo per celerē nunciū Augustino abbati monensis nasterij casa noua: qui ut erat homo facinorosus: rebus semper nouis Augustinus uis maleficijque studebat: rem omnem significat: eūque hortatur ut quod abbas accidisset cōmuni dominā Hyolanti Sabbaudia duci cōfestim ex Sabbaudia ponat: & quod faciendū sit pareat. Nā Mediolani tumultuaria esse oīa. At abbas Augustinus ingenium ueritus muliebri: cū primoribus quibusdā senatoribus solū eā rem cōmunicat: quorum & si aliqui interceptiendū esse Galeaciū suadebāt: qui se tamen magis grauitate cōsilioque praeftabāt: id dissuadebant omnino: ut rem iniquā ac periculosam: quinimo liberū praebeandū transitū consulebāt: & tamen tāque formidandū principē quā honorificētissime excipiendū. Egerat in sententiā suā abbas Augustinus equitē auratū ac uirū sane strenuū Vgolū Alemanū Cambiensem: qui Taurini per id temporis praeorē gerebat. Hi duo ex Chambriaco mox abequitāt citato itinere montē Cinisium transgressuri Italiā uersus: quo ex parte qua Mediolani gerebant agnoscerēt. Et supato iam eius montis cacumine: famulus illoꝝ aduenit: inquit se uniuersam adequitasse noctē amisso equo: posteaque ex Chambriaco: ubi ab ijs ob negociū quoddā conficiundū relictus fuerat: discessisset adhuc cū die: quodque in Galeaciū incidisset indutū ornatu mercatorio: quique laneo pileo tectū caput capitiūque haberet atque faciē fere totā prae oculis: addebat etiā se cū illo frustra sermonē cōseruisse: cū ne minimū quid uerbū ex eo excipere potuerit: habere autē secū ad quinque comites identidem indutos: nec deesse posse quātū ex eius equitatioē posset adiuertere: quoniam postridie eius diei transitū illac faceret in Italiā. Quibus auditis cū nihil locutū frustra sagacē sollertēque famulū cōsuisissent: ambo oī sublata mora Abbas & Vgolinus cōuocatis cū primo diluculo ijs hominibus qui plus posse uidebant Nouaficia: qui uicus ē Italiā uersus situs ad radicē Montis: eis iubet ut sumptis armis diligenter obseruent Galeacium transcuntē Galeaciū Mariā Papiā comitē: indutum una cum pauca Maria cis habitu mercatorio: & cum captiuū faciant: Ita cū sibi imperasset illustrissimam suam dominam Sabbaudia ducem: & ut captum agerent quā primū in arcē Secusia atque arcis praefecto traderet custodire Secusia

FRANCISCI PHILELFI

diendum: donec a duce ipsa imperatum aliud fuerit. Cum uero nō multo post montem descendisset: uidissetq; **Galeacius** ex **Nouacia** uico magnam montanorum hominum manum armis instructam currere aduersus sese: ab illo diuertit itinere: commonefactus a **Petrus** aquo/**Petro** **Mediolanensi** mercatore: cui cognomentum est aquobibo: bibus (Is enim **Galeacium** comitabatur) non longe abesse sancti **Petri** **Sancti** **Petri** ædem: cui per sacrosanctæ ecclesiæ **Romanæ** priuilegia **A**silius fo- ret. **E**o igitur **Galeaci** per loca deuia scopulosq; asperrimos maxi- ecclesia ro/ mo cum labore ac difficultate uix peruenit: mōtanis illis usq; rusti- mana cis insequentibus: cum præsto affuerunt duo industrij strenuiq; iu- **A**siliam uenes: **Amidæus** iuris pōtificij professor: fili⁹ clarissimi equitis au- **Amidæus** ro rati ac iuriscōsulti illustris **Antonij** **Marchionis** **Romagnani**: eius magnanus q; ex cōsobrino natus **Briantius**. Hos enim **Antonius** **Romagna** **Antonius** ro nus transituro **Galeacio** obuiam miserat cum alijs multis: quo illi magnanus nō fauori solum: sed etiam auxilium essent ubi opus foret. Residebat **Briantius** ro autem per id tempus **Antonius** **Taurini** in ducali **Sabbaudix** sena magnanus tu: cū ab infracto animo muliere **Blanca** **Maria** edoctus est p litte- **Blanca** **Maria** ras de obitu uiri sui ducis inclyti **Francisci** **Sphortix**: ac rogatus ut **Fran.** **Sphor** curam omnem atq; diligentiam adhiberet: ut **Galeacio** filio q̄ tu- tia dux tissimus pateret in patriam reditus. **E**t **Briantius** quidem cognita periculi magnitudine dimisso **Amidæo** regreditur continuo ad **An** **toniū** quæ accidissent renunciaturus omnia. **A**t **Amidæus** in mon- tanos rusticos: qui aliq̄ templum circumfederant: aliq̄ intra templū comitem **Galeacium** obseruabant: grauiter est inuectus: eorum in- crepās audaciam q̄ tam detestabile facinus essent aggressi. Qui re- **Augustinus** sponderunt se id fecisse facereq; inuitos. **I**ta uero iussisse **Augustinū** abbas abbatem & **Vgolinum** **Alemanum** **Taurini** prætores. **T**um **Ami** **Vgolinus** dæus ad **Galeacium** reuerenter ingressus: ubi est eum hortatus: bo prætor no ut esset animo: quoniā ab **Antonio** **Romagnano** patre ita eius **Antonius** ro saluti & dignitati prouisum foret: **Taurini** in ducali senatu ut ei ni- magnanus hil quod nollet posset accidere monuit: ne illic diutius inter rusticos illos **Barbaros** tempus tereret: quin se tutissimæ uix ducem e uesti- gio sequeretur. **I**acere enim ad postremam eius ædis testudinē sub- iectam uallē a nemine custoditam minusq; frequentatam: qua transitus esset per breuis in loca patris sui: quo ubi perueniret tu- tissimū iter fore ad **Taurinū**. **N**am **Taurini** oīa futura pro suis opta- tis: **V**erum oportere ut p fenestrā quæ erat in pariete eius ædis post altare magnū se dimitteret in subiectā humū. **N**ā equitationē inde futurā per uallē: quod ut clam faceret corrumperdos esse pecunia montanos illos qui intra ædem se continebant. **Q**uæ locutus ferē

pluresq; aureos **Galeacio** tradere dono uoluisse: qb⁹ ad eā rem ute
 rei: q̄s accipere ipse noluit: inquit satis sibi esse pecuniā. **Rursus**
Amidaus celeritatē hortatus: ait se cōtinuo iccirco antecedere: ut p
 fenestrā illā ubi se demiserit: sit paratus etiā cū equo: quo per eā ual
 lem q̄ cōmodissime uehere. **Et** ita rursus celeritatē hortatus abiit.
Nec Galeacius longius cunctandū esse iudicauit: ea ductus fiducia
 qd̄ iam pridē norat **Antonij Romagnani** fidē atq; obseruantia in
 patrē suū ducē **Franciscū**. **Vex** quo pacto inde abiret clanculū nō **Frāciscus dux**
 uidebat. **Nā** tamen mōtanos illos armatos intelligebat manū in
 se iniicere nō audere q̄ diu esset ī eo templo, ppter inhibitionē ecclē
 siasticā: tum cū secū ipse cogitaret eos nullas admittere suas mune
 ratiōes quas facere temptarat: & paulo ante uenisse quēdā ad se iu
 uenē ab **Vgolino** pratore uersute missum tanq̄ salutādi grā: nō ab
 re sibi cauendū norat: ne inde abiēs ab illis offenderet: **Et** iam dies **Vgolinus pra**
 tor
 inalbescebat. Itaq; postea a latere se recepit tanq̄ somno intercept⁹
 cācellario pri⁹ edocto qd̄ factō sit opus. **Is** rusticos mitib⁹ adit uer
 bis: rogatq; tantisper ex aede secedāt: donec domin⁹ suus q̄ tota no
 cte uentris doloribus uāhemēter uexatus fuerit: somno aliquo re
 creet. **Qui** quidē oēs nescio q̄ humanitatē afflatu se exhortari sunt
 passi: ea fortassis rōne qm̄ de uentris doloribus uera audiebāt: **Et**
 ita ex aede egressi sunt. **At Galeacius** pperē mutato habitu: cū suis
 oibus ex ea fenestra se demisit: cācellario **Bonifacio Aliprando** reli
 cto dūtaxat ad simulandū somnū: cū paulopost **Vgolinus** prator **Bonifacius ali**
 prandus
 aduenit: ut inde cōtempta atq; despecta omī ecclesiastici iuris censu
 ra **Galeaciū** **Secusiā** trāfferret custodiendū. **Is** cū ex cācellario dor
 Secusia
 mire eū audiret: inambulabat alios aliosq; sermones de industria
 cōferēs. **Sed** cū a supueniēti q̄piā didicisset comitē **Galeaciū** ī fugā
 se uēdicasse & abesse iā longius: tū exandescēs iubet cācellario adē
 curriculo patefaciat: nā eam ille quo princeps eius abire cōmodi⁹
 quiret: ualuis suis occluserat: **Aitq;** tu mihi mentiēs **Galeaciū** dor
 mire suadebas: q̄ se fuga subripuit. **Ad** eaq; cancellari⁹ rīdit: **Equi**
 dē nō meo cōsilio: sed domini mei iussu sum usus qui diceret nō esse **Boreas**
 dimittendū: q̄ capiendus nō fuerat: ac se malle auē esse siluestrē: q̄ **Euxinū pelag⁹**
 cauealē. **Vgolinus** uero ita delusus: ira feruēs equū ascendit **Boreā** **Antonius ro**
 in **Euxino** pelago secuturus. **Nā** **Galeacius** cū inde mouisset iter mi
 nus cāteris frequētātū faciēs iam in portu nauigabat. **At** **Amidai** **Briantius**
 pater **Antonius** cū ex **Briantio** accepisset: quāto in periculo pendē **Augustinus**
 ret **Galeacius**: senatū **Cisalpinū** uniuersum **Taurini** coegerat: quē abbas
 & quia præerat: & quia grauitate & eximia quadā bonitate polle **Vgolinus pra**
 ret: uel **Augustino** **Vgolino**q; pertinacius repugnātibus: illū omnē **tor**

FRANCISCI PHILELFI

Frācisus dux cum mira assensione traduxerat in sententiā suā de excipiēdo **Ga-**
Galeacius leacio **Maria** ut ducis **Frācis** filio: & ipso futuro post illū ducē: nō
Sancti Petri solū phumaniter: uerū etiā pbenigne atq; honorifice. **Tum** uero **An-**
ecclesia tonius ipse **Romagnanus** multis uiris nobilib; fociatus iter capit
Amidæus ro- ad templū sancti **Petri**: quo **Galeaciū** inde libe; reddat: cum offen-
magnanus dit eū prudētia: & ingenio **Amidæi** filij inde exemptū plāraq; pas-
Blanca Maria suū milia per loca inculta atq; siluestria factitasse: ut idē antea filiū
Petrus poster- faciundū monuerat. Interea heroica hęc uirago **Blanca Maria** cū
ula rescisset quib; erat infidjs **Galeacius** filius circumuētus: mittit illi
Cremona co uig; strenuū: & ex nobilitate **Mediolanēsi** prastātē **Petr;** posteru
la: cui oīm uni maxime fideret cū legatōe libera: ut nihil oīo prater
mitteret ob filiū **Galeaciū** liberādū: etiā si cæi liberi **Sabbaudiēsi-**
bus obsides dedendi essent: & suū ad hęc dotale patrimoniū **Cre-**
mona tradenda dono. **Nec** tñ interea tps quicq; negligētius curat
qđ ad bellū pertineat: ubi **Sabbaudiēses** nullas honestas cōditio-
nes admitterēt. **Cætē;** nulla ut fuit opus: nullis obsidib;: nulla do-
Taurinum natiōe. **Nam** & **Taurini** **Galeacius** & per oīa **Sabbaudiēsum** op/
Nouaria pida atq; urbes liberalissime & summo cū honore exceptus est. **Cū**
uero **Nouariā** puenisset: oēs undiq; subiecti populi incredibili mul-
titudine cōfluxere: lachrymas gaudijs cōmiscētes. **Lachrymabanē**
em recentē ducis **Francis** obitū: **Gratulabanē** autē comiti **Galea-**
cio insperatū reditū: sibiq; plurimū latabanē eum nō secus prastu-
pore intuentes qđ numē aliqđ demissum e cælo. **Vbi** uero reuertis-
Mediolanum set **Mediolanū**: statuto die. xij. **Kalēdas** **Apriles**: & ducat^r insignia
xij. kl. apriles more patrio accepisset: nulli se uoluptati: nulli relaxationi tot tan-
tisq; laboribus fatigatus: nulli ocio dedit: sed ea quotidie obibat
oīa: quæ & in parētes erāt pietatis munera: in ciues autē charitatis
aciusti. **Et** iudicabat certe ab oībus sup; atātē sapere. **Sed** qđ ei & no-
mē & auctoritatē mirū in modum auxit: pulchrū est audire: & id q/
dem cursim. **Quod** modo attigerā: diuina hęc regina nostra: cui^r
aīa pridie huius diei in cælum pro sanctissimis eius meritis una cū
suo sydere est assumpta: cum oīi in re circa liberos regie educādos
præcipua diligētia utebat^r: tum in ea apprime singulari ut eloquen-
tiā cum sapientia copularēt. **Rebat** em id meritis cuiusdā nequiciæ
esse persimile: ut quæ prudētissime quis sentiret ea inepte loquerēt:
Id qđ tum **Galeacio** duci profuerit: queso attendite. **Iussit** cōuocari
Curia ducalis ordines cunctos atq; magistratus in semotum ducalis curiæ locū:
quē ipse delegerat. **Nā** neq; pater nec alius quisq; ex eius maiorib;
Consilium se- id unq; egrat. **Qui** ubi oēs cōuenerunt: tum is aggressus ab ordine
cretum senatorio: cui secreto cōsilio nomē est: deinceps a prætorum colle-

gio: qđ iusticiæ cōsiliū appellat: gradatimq; ab utrisq; ædilibus & ordinarijs & extraordinarijs qui dicunt: & a quæstoribus dein demagistratibusq; cæteris dicēdo psecutus: ita memoriter: ita cōpiose: ita ornate atq; eleganter locutus est: ut ex eius lingua: qđ de Nestore apud Homēz legi: melle dulcior pfluere uideret oratio: cum ea sententiæ: ut atq; grauitate: quæ ex uniuerſa philosophorū schola colligi maior queat: nullum is profecto præteriens munus: qđ ad singulos pteriret. Ad postremū uero subdidit cū quadā imperatoria maiestate eā sibi esse mentē: ut singillatim præmia pro dignitate rependeret: & scđm iusticiæ sanctitatē: neq; affectioni cuiq; locum apud se fore: Proinde quisq; operā daret: ne quid præter officium perpetraret. Quæ ubi locutus est: ita omēs a se dimisit: ut eius eloquentiā atq; sapientiā admirati: dicere nō dubitarent: certe noster hic princeps iuuenile nil sapit: qui ita superat patrē: ut Peleas Achilles. Inter hæc Bartholomæus Collio Bergomēsis: ut nunquā sua sorte cōtentus erat: contractis undiq; uiribus confusus magnitudine rei pecuniariæ: cuius auaritia semper ardebat: abdicat se ab ingenti Venetorū stipendio: ne illis quidē inuitis ppter inexplebilē hoīs auariciā: cui auri cōgerendi satis esse nil poterat: Mouetq; in Flāminia ea ductus spe: ut Immola nullo prorsus impedimento potiret: quā iam ueniale proposuerat Borsio Aestensi. Borsius em̃ ut est aīo indyto: & ueluti natus ad imperādum: in rempublicā Bononiensem oculos cōiecerat: quā facile putabat ob ciuiliſ factiōes: qđ ea ciuitas semp fluctuat suæ uolūtati imperioq; cessurā: modo si quos in ea urbe fautores habebāt p multos: se id facile cōfecturos aiaduertēt. Auxerat huius rei cupiditatē Borsio Calixtus pōtifex maximus: qui ei pollicitus foret dono Bononiā datū ire: cū primū sibi huius munificentiæ gratia dinumerasset centū milia nummū aureum: ac deinceps quotannis iure ecclesiastici tributū aureos penderet quadraginta milia: Id qđ ex eo usq; tempore utrinq; cōfectum esset: nisi dux Frāsciscus hoc tā execrabile facinus prohibuisset suis uiribus Ioāni Bentiuolo auxilium ferēs aduersus Calixti Borsijq; cōuenta. Existimās igit Bartholomæus Collio sibi Immolā extincto dux Frāscisco Sphortia esse in manu: nā Galeacium ducē nil cōtra ausus: ut adoleſcētulū iudicabat: Idēq; dux Borsius sentiebat: qđ pōt celerrime p agere Ferrariēsem copias agit. Qđ ubi apud Galeacium increbuisse: ut est oī in re sollers ac diligens: senē iā ppe deſcrepitū adoleſcēs strenuus anteuertit expreſſum & incorruptū de se se oībus documentū exhibēs: nō minus bellicā disciplinā ex patre Frāscisco Sphortia: qđ urbanā oēm ex matre Blāca Maria didiciſſe:

Consilium iu/
sticiæ

Magistri ordi/
narij

Magistri extra/
ordinarij

Theſaurarij

Nestor

Homerus

Peleus

Achilles

Bartholomæ/
us collio

Veneti

Flāminia

Immola

Borsius dux

Bononia

Calixtus pō.
max.

Frāsciscus dux

Ioannes benti/
uola

Ferrariensis

Frāsciscus dux

Blanca Maria

dux

FRANCISCI PHILELFI

habereq; in promptu. Nā qm̄ & q̄s pater moriēs equitatus pedita
tusq; reliquisset: & q̄s ipse ex trāsalpina Gallia reuocasset: iā antea
ad cōtinēdos in fide pp̄os suos oīs circūquaq; ubi opus esse censu
isset: distribuerat: ijs sine labore ullo sequi iussis in agrū **Parmēsem**
Parma deuolat: ut inde pro tpe cōsiliū caperet. **Fredericū** uero **Feretranū**
Fredericus co- comitē urbinatē: q̄ nō lōge ab **Immola** se cū suis copijs cōtinebat:
mes urbini inde **Bononiā** uersus pp̄ **Bartholomæi Bergomēsis** aduentū mo
Bononia uisse audiēs: nō diutius differēdū ratus p̄ **Regij Mutinæq;** agrū ci
Regium tato agmine in **Bononiēsem** agit exercitū: q̄ & **Bononiēsis** ipsis
Mutina aīos excitaret aduersus hostilis insidias: & **Immolēsis** auxiliū fer
ret cōtra **Bartholomæū**: uel cōtra **Borsū** potius: cui? inducū **Bar**
tholomæ oīa molirē. Putabat em̄ **Borsius** ubi **Immola** potirē:
facillimus sese **Bononiā** acturū in ditionē suā. **Galeacius** ubi **Bono**
niā cū maximo ciuiū applausu est ingressus: curauit apud oīs magi
stratus urbisq; primores habere orationē. Qui ubi oēs alacriter cō
uenissent: eos hortatus est: ne qd sibi neq; a **Bartholomæo**: nec ab
alijs ullis uirib; timēdū existimarēt. Nō em̄ se modo: sed etiā **Pher**
Pherdinādus rex **dinādū** regē & **Florētinos** & ceteros quosq; socios **Bononiēsis**
Florentini auxilio semp fore: modo secum ipsi ad publicā utilitatē dignitatēq;
cōuenirēt: & cōcordiā alerēt. Quā tāta cū maiestate & ornatu uer
boq; locutus est: ut ab oībus non minus eloquentia q̄ sapiētia uni
uersos principes anteire iudicaret. Tantā uero i eoꝝ animis excita
uit erga se beniuolētiā: ut in oīm ore honorifice & incredibili quadā
cū obseruātia uersaret: nec aliud quicq; mallēt q̄ uni **Galeacio Me**
diolanēsi duci gratificari oīa. Rebus ita apud **Bononiēses** cōposi
tis: mouet ilico infestis signis **Immolā** uersus quā **Bartholomæ** iā
Immola obsederat: **Iungitq;** sibi renouato stipēdio **Fredericū Feretranū**. Is
Bartholomæ em̄ qd stipēdiū sub **Frāncisco** patre meruerat: eo functus iā erat. At
us collio **Bartholomæus** collio lōge secus q̄ sperarat sibi accidisse intutus:
Fredericus co- obsidionē soluit primo ad **Rubiconā** nō longe a **Castrocaro**: dein
mes urbini uero ad **Fauētia** suburbia se recipiēs. Nihilq; oīm magis cauebat:
Rubiconā q̄ pugnādi necessitatē: quā ipsā effugere tandē nō ita potuit: qn̄ in
Castrocarum gēti cū detrimēto ac dedecore intra difficillima **Ferrariēsis** agri sta
Fauentia gna te tutaret: & ita coactus eiusdē **Borsij Venetorūq;** interuētū sol
Sabbaudiēses ueret omnē belli suspicionem: eodem regressus re infecta: undemo
Sabbaten do egressus maria uidebatur ac montes subiugaturus. Cum hac a
Sabbati mō. **Galeacio** geruntur in flammis: **Sabbaudiēses** quos **Sabbaten**
Allobrogēs ses licet a **Sabbatis** montibus atq; **Allobrogas** appellare: rati si
Ager nouari bi oportunitatem oblatam: agrum **Nouariensem** hostili manu ad
ensis oriuntur: igni omnia ferroq; uastantes. ¶ Quā quidem re factum

est: ut dux **Galeacius** raptim regrederet **Sabbaudiensibus** occursum: quos breui omnes & repressit & uicit: nonnullis eorum oppidis alijs direptis: alijs expugnatis. Quæ tamē omnia illis pacē petentibus perbenigne amiceq; restituit: & **Hyolātē** splēdidissima **Sabbaudiensium** duce **Caroloq;** nata rege **Frācorū** affinitatem cupidiū petēte: **Blancā** filiam eius filio **Sabbaudiæ** duci **Filibertho** iunxit matrimonio. Cum hæc tam multa tanq; & uaria & prædara & belli & pacis tam breui tempore a filio **Galeacio** duce gesta animo uolutasset **Blanca Maria** mater: cum certe dignissimū cenfuit: qui se tam difficilī tanti imperij gubernandi prouincia liberaret. Ad quod obeundum eo magis adducebat: quod diuino quodam somnio iam præfagiret se nō admodū diu futuram in uiuis. **Somniū** autem fuit huiusmodi. Cū post castigatissimū cum multa sobrietate ieiunium soluta esset in somnum: apparuit ei q̄ quiescissime dormienti (ita em̄ uidebat) dux **Franciscus Sphortia**: quē uel mortuum uxor pudicissima æque amabat atq; uitam suam. **Is** in hæc uerba eā adire uisus est: **Blanca Maria** qua mihi in uita iucundius nihil fuit: iam quiescēdi tempus aduenit. Nō multo post una futuri sumus in illa cælesti patria: ubi omnia sunt plena tranquillitatis & gaudiij sempiterni: tuæ de me pientissime orationes apud clāmentissimū humani generis redemptorem exaudiri meruerūt: **Vides** ornatū meū: ac uultus hilaritatem. **Nihil** triste apud me est: nihil lugubre. Apparuerat em̄ in habitu ducali: habereq; uidebat supra caput auream illā coronam: quā **Ladislaus** nobilissimus rex **Siciliæ** dono miserat ad **Philippum Mariā** ducem. **Prosequē**deinde: **Suspice** ad dexteram altius: contēplareq; illud sydu qđ multis illustrat stellis: **Hæ** angeli sunt: quorum tu comitatu tolleris in cælum. Cum primū sydu id apparuerit: itineri te accinge: **Mō** em̄ tibi diutius laborādū fuerit. **Itaq;** tanti tanq; difficilis imperij gubernacula trade **Galeacio** filio: q̄ etiā tibi monendus est: ut p acrimonia ingenij sui gerat omnia moderate: neq; rei cuiq; magis confidat q̄ deo: qui solus eum tueri potest reddereq; incolūmem. **Nam** humana cuncta præsidia uana sunt nulliusq; momenti: **Cōspiciatq;** oculos ad coronam: quæ paucis post annis ei debet: si iusticiæ maluerit q̄ cupiditati studere. **Quibus** dictis & ipse euauit: & **Blanca** somno est soluta. **Secum** igit̄ ipsa cōsyderans quæ dormiēti apparuerāt: nihil sibi cū insomnijs: quæ græci ἐνύπνια: enypnia uocāt: eē iudicauit: nec itē cū uisus: quæ φαντάσματα: phantasmata sunt: cum hæc duo genera nihil post somnū portendant futurū: sed aut esse somnium: hoc est ὄνειρος: oneiron: aut

Hiolātis dux
Carolus rex
Blanca infan-
tula dux
Filiberthus
dux
Galeacius
dux
Blanca Maria
dux

Ladislaus
Sicilia
Philippus Maria
dux

ἐνύπνια
φαντάσματα
Τα
ὄνειρος

FRANCISCI PHILELFI

ὄρα μὲν uisionē quod ὄρα μὲν: horama appellatur: aut oraculum potius:
 χρῆσις quod χρῆσις: chresimon græci nominant: Et omnia q̄ accu-
 ratissime disquirens: nō difficulter cōiectauit tria hæc genera ad fu-
 turas actiones referri oportere. Itaq; admonito filio Galeacio: pro
 iussis paternis nihil ex ea die aliud curabat q̄ ea omnia quæ ad ani-
 mæ salutem spectabant. De quibus quidem rebus quoniam satis
 multa pro tempore sum atq; loco antea locutus: luctui mœroriq;
 nimio finē imponendū censeo nobilissime dux Galeaci: cum bene
 atq; perbeate cū sanctissima tua matre Blanca Maria actū sit: præ-
 fertim cum nihil unq̄ optarit in uita: cuius non se uiderit affatim
 adeo cōpotem factam: ut iam decessio magis metuēda foret in tā-
 ta humanarum rerum mutabilitate: q̄ accessio expectanda. Itaq;
 soluta aliquando aduersæ omni cuiusq; rei sollicitudine: & formi-
 dine bonitatis suæ: pietatisq; pennis euolarit ad cælum. Quāta p-
 deum immortalem cum animi æquitate arbitremur reginam no-
 stram migrasse ex hac caliginosa uita in serenū illud cælesteq; do-
 micilium: in tanta ciuium omnium & populorum beniuolentia: fi-
 de: cōcordia: obseruantia: quos æque amauit semper atq; uitā ip-
 sam: Eobrem etiam moriens non desinebat Mediolanensem po-
 pulum inter ceteros tibi præcipue commendare. Idq; iterum atq;
 iterum. Id unum dumtaxat perinde atq; suspirās: q̄ Mediolani di-
 em obire ppter ingrauescentem uim febris nequiuisset. Illud autē
 imprimis addebat: p̄ magnæ sibi esse cōsolationi: q̄ foret relictura
 te filium pientissimum: nō ducem solum ac principem tanti & tam
 florentis imperij: uerum etiā beneficū: clementissimūq; patrem il-
 lustrum tuorū fratrum. Quare cū intelligebat iam sibi ad hāc hu-
 manā felicitatem nihil amplius optandū esse in uita: nihil etiam si-
 bi ducendū esse intēpestiuū: nihil in maturū: quo diutius inter ho-
 mines laboraret: Nec cū se corpore moriturā existimabat mulier
 sapientissima: quæ superstes foret in liberis: at animi immortalita-
 te: nō se prius frui didicerat: q̄ in illius conspectū puenisset: ad cu-
 ius imaginem & similitudinē nouerat se creatam. Ngitur ut rem-
 tantam breui oratione complectar: nō mortua est: sed uiuit mater
 tua princeps illustrissime diua Blanca Maria: quæ cōmutata hac
 temporali uita cum sempiterna illa iam id præmij in cælo adepta
 est: qd̄ usq; optarat cum esset in uiuis. Fruitur præsentia: fruī uisu
 coram: fruitur cōsuetudine & colloquio humani generis redepto-
 ris. Hunc rogat: hunc orat: hūc precat: ut tibi semper in omnibus
 rebus actionibusq; tuis & propitius adsit & adiutor: teq; dirigat
 assidue in uiam iusticiæ atq; pietatis. Quæ cum ita sint: æquo no-

Mediolanum

Peroratio

bis animo ferenda est hæc omnis uel naturæ necessitas uel uoluntas diuinæ mentis. Nā ut nullum malum sit natura: ita quicquid ab deo est: id bonum certe æque atq; salutare ducendū esse nemo sane mentis ignorat.

Francisci Philelfi Oratio consolatoria ad Iacobum Antonium Marcellum Patricium Venetum & equitem auratum de obitu Valerij filij: III

Conspici mihi aliquid ad te scribere Iacobe Antoni Marcelle quo tuus acerbissimus moeror ille quem ex inopinato & immaturo obitu Valerij dilectissimi filij animo cōceperas: aut tolleretur omnino: aut magna ex parte leuaretur: eo difficilius consolationis genus est oblatum: quod paris ægritudinis socius accedens: non minus ipse consolandus uidear: q̃ te consolaturus. Quod enim cōsiliū cuiq; sit daturus: qui sibi uix possit: Qua spe alteri medeatur: qui ipse in morbo sit: Sum equidem eodē quoq; transfixus uulnere: quo te uideo laborare. Erat enim mihi puer mirabili indole Olympus Cellius: qui nato tertio Idus Apriles anno a natali christiano millesimo quadringentesimo quinquagesimo tertio: cum nōdum impleisset octauum annum: ea & loquebatur & sapiebat: quæ uix adultæ aut etiam grādiōris ætatis solent. Nihil leue præ se ferebat: nihil contemnendum. Urbanis erat & compositis moribus: Ingenio acri & facundo & splendido. Lingua ad omnem celeritatis: ad omnem motus conueniētiā expedita. Voce clara: facili & sonora. Aspectu miti & grato. Ea cōpactione aptitudinēq; membrorum: quæ & strenuitatem referret & robur. Et ne curiosius cuncta singillatim persequar: talis erat Olympus meus: ut in eo omnia naturæ ad probitatē adminicula inesse uiderentur. Quid enim memorem: quæ esset in me obseruantia: quo cultus: quæ pietas: Quæ omnibus in rebus studeret paternæ uel institutioni uel uoluntati non minus obsequi q̃ parere. Hic mihi iucundissimus tantæq; spei filius nuper ad octauum Idus Martias depositum quod acceperat usurarium: repetēti deo optimo maximo: non modo reddidit: sed ita grato animo: ita libenter reddidit: ut non uita excedere sed in sempiternæ atq; beatæ uitæ domiciliū sese commigraturum & constanti sermone & uultus tranquillitate hilaris quodammodo ac latus certo credere significaret. Quid animi tum mihi fuisse putas: cum repente illū interloquendum simul cum uoce spiritus defecit: Non potui equidem quod

Iacobus Antonius Marcellus

Olympus Cellius